

Владимир КУХАР
Воен музеј, Скопје
vladimirkuhar89@gmail.com

МОНГОЛСКИТЕ ВОЕНИ ОПЕРАЦИИ НА БАЛКАНСКИОТ ПОЛУОСТРОВ 1241-1242 И НИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ СОСТОЈБАТА НА СРЕДНОВЕКОВНИТЕ БАЛКАНСКИ ДРЖАВИ

Апстракт. – Почетокот на XIII век беше одбележан со создавањето на Монголската империја под власта на Темучин, познат како Џингис Кан. За брзо време номадските армии на монголските војсководители успеаа да ги поразат соседните држави и да ја воспостават својата власт врз нив. Некаде во првата половина од XIII век монголските армии се појавија на територијата на Источна Европа. По победата над Куманите и руските принцеви и освојување на нивната територија, монголските војсководители дојдоа до границата на унгарското и полското кралство. Куманите кои бегале од монголската наезда барале спас во Унгарија и на Балканот, па затоа Монголите направија инвазија на унгарското кралство. Пребегнувањето на унгарскиот крал Бела IV во Хрватска ги доведе монголските воени одреди на територијата на Балканот. Нивниот престој во внатрешноста на балканските кралства значително ќе влијае врз политичката состојба и стабилност на овие држави. Поради тоа, овие напади и продори на монголските канови не смеат да бидат игнорирани од балканската историографија. Покрај тоа што балканските народи не го доживеале насилството и крвопролевањето на Монголите на ниво кое било аплицирано во Унгарија, Полска и Русија, коњаниците од степите ја направиле својата штета и врз овие територии. Целта на оваа статија е да се прикаже еден наратив за овие настани кој би служел како основа за понатамошни истражувања на оваа тема, нешто што би предизвикало поголема заинтересираност и желба за понатамошна работа на оваа проблематика.

Клучни зборови. – Монголи, Балкан, Кумани, Коњаница, Кадан.

МОНГОЛСКАТА ИНВАЗИЈА НА ЕВРОПА

По смртта на Џингис Кан (ска. 1158–18.08.1227) престолот на Монголската Империја припаднал на еден од неговите синови, Огедеј (ска. 1186–11.12.1241). Додека неговиот татко Темучин имал за цел да ги обедини монголските племиња под една власт и да ја обезбеди територијата на Монголија од надворешни закани, Монголите под власта на Огедеј започнале да прават планови за ширење кон западните простори, т.е. Блискиот Исток и Европа.

Монголските воени операции и кампањи скоро секогаш се одвивале на повеќе места и локации во исто време. Секоја армија била предводена од свој командант кој дејствувал независно од Големиот Кан. Така додека Огедеј војувал во Кина, неговите генерали ги направиле неопходните планови за војување со муслиманските држави на Блискиот Исток и руските принцevi во Источна Европа.¹ До 1239 година Монголите воспоставиле целосна контрола врз Персија, Ерменија и Грузија.²

Под директна команда на Субутај³ и Бату⁴, монголската армија која броела околу 100 000 души ја нападнала територијата на Волшка Бугарија како и на Куманите која се наоѓала по текот на реката Волга. Голем дел од Куманите пребегнале во централниот дел на Европа, барајќи спас во Унгарија.⁵ Дел од нив биле примени и во Бугарија. Нивното присуство на Балканот било искористено од Бугарија, Латинската Империја од Константинопол како и од дел остатоците на Византија⁶ со што Кума-

¹ Кога Џингис Кан ќе ја нападне Хварезмидската Империја, Шахот Ал ад Дин Мухамад ќе пребегне западно кон Бухара. Темучин ќе го испрати неговиот генерал Субутај да го гони. Субутај пак ќе има интересна епизода со што од 1216–1224 година ќе заокружи со неговата армија низ целото Каспијско Море. За време на оваа негова кампања тој ќе дознае за сите кралства и цивилизации кои ги населуваат овие простори, со што Монголците знаеле отприлика против каква сила ќе војуваат на овие простори. Повеќе за оваа авантура на Субутај кај Sverdrup 2017, 178–212.

² Мау 2012, 45–47.

³ Еден од најдобрите генерали на Џингис Кан, како и Огедеј.

⁴ Синот на Јочи, кој пак е најстариот син на Џингис Кан.

⁵ Рогериј од Апулија дава бројка на 500 000 војници, што е претерување во неговите пишувања. Бату тргнал кон западот со две од петте главни војски на Монголите. Секоја од нив броела по 50 000 души, па така реалната бројка на монголската армија се претпоставува дека била 100 000; Anonymus and Master Roger, 2010, 164.

⁶ Со крајот на IV Крстоносен поход и освојувањето на Константинопол од страна на крстоносците се создава Латинската Империја во Константинопол (1204–1261). Остатоките од византијската територија се делат на Кралство Солун, Деспотство Епир, Трапезунтското Царство и Никејската Империја.

ните како стрелци коњаници станале дел од нивните армии.⁷ Во 1238 година Монголите преку смрзнатите реки и езера навлегле во Русија. До крајот на 1239 година скоро сите градови, вклучувајќи го и Киев паднале под монголска власт. Само еден град не бил мета на насилство и крвопролевање. Градот Новгород успеал да се спаси од опсада, чии владетели без борба ја прифатиле монголската власт и своеволно станале нивни вазали.⁸

Во 1241 година Субутај донел одлука да се продолжи со маршот кон запад. Планот бил да се нападне Унгарија. Причината за нападот врз ова кралство било тоа што голем број на Кумани кои пребегнале од Волга биле добредојдени од унгарскиот крал Бела IV.⁹ Кралот на Куманите, Котан дури се обврзал кон Бела IV дека ќе стане христијанин, под водството на римо-католичката црква.¹⁰ Населението од овој дел на Европа веќе имал слушнато многу вести за доаѓањето на Монголите. Вестите за нивното насилство и бруталност родиле разни митови и најави за доаѓањето на антихристот. Никој не знаел од каде доаѓаат новите „Хуни“, но сите знаеле т.е. стравувале дека тие сакаат да уништат сè пред себе на нивниот пат.¹¹

Монголската армија никогаш не оперирала само на едно место, па следејќи го нивниот стандарден начин на војување се поделила на два дела. Помалиот дел од армијата бил под команда на Бајдар и Кадан¹² кои со 20 000 војска влегле во Полска, додека Субутај и Бату ги преминале Карпатите со цел да навлезат во Унгарија. Бајдар и Кадан не биле освојувачка воена сила. Нивната цел била извидничка, со што тие требале да го извидат просторот пред да се вратат со поголема сила за војување. Тоа значело дека тие не барале отворена битка со непријателот. Сепак кај Легница, Монголите биле пресретнати од Германци и Полјаци, додатно

⁷ Повеќе за учеството на Куманите во армиите на балканските држави во периодот пред монголската наезда во 1241 година читај кај Vasary 2005, 57–68.

⁸ May 2012, 47

⁹ Унгарците биле добро запознаети со состојбата во Русија од страна на разни христијански мисионери. Бела IV најдетални информации добил од водачот на Куманите, Котан. Од страна на свештеникот Јулијан унгарскиот крал добил писмо од Бату во 1238 година. Во писмото Бату барал од Бела IV да се предадат сите Кумани и да им се вратат на Монголците како заробеници. Бела IV го одбил ова барање, а со тоа станал непријател на монголската хорда; Sverdrup 2017, 310–311.

¹⁰ Anonymus and Master Roger, 137–139.

¹¹ Радих 2020, 255.

¹² Anonymus and Master Roger, 163.

засилени од одред на тевтонски витези.¹³ Бајдар и Кадан успешно ја уништиле европската армија пред истата да биде засилена од војската на чешкиот крал Вацлав I. По крајот на оваа битка овој дел од монголската армија продолжил да движи јужно со цел да се припои со армијата на Субутај и Бату. Додека Бајдар и Кадан војувале во Полска, Субутај и Бату навлегле во Унгарија чија армија била поделена на три дела.¹⁴

Унгарскиот крал Бела IV бил решен да ги пресретне Монголите на отворено поле. Тој одбивал да ги пречека скриен во неговите замоци и тврдини. Со неговата армија марширал до реката Сајо, на рамнината Мохи. Во овој период унгарската армија ја поседувала најдобрата коњаница во Европа. Истата таа коњаница Монголите комплетно ја уништиле во престојната Мохичка Битка во април 1241 година. Останатиот дел од војската бил целосно опколен. Монголите намерно оставиле неколку слободни делови меѓу нивните линии со цел да го залажат непријателот дека може да се спаси. Кога во целосна паника унгарската војска почнала да бега, таа станала лесен плен за ловење. Целата армија на унгарското кралство била уништена, додека кралот Бела IV започнал да се повлекува кон Јадранското Море.¹⁵

Победата над Бела IV расеала страв и трепет насекаде во Европа. Некои историчари денес дискутираат дека доколку Монголите продолжиле да војуваат западно од Полска и Унгарија, тие не би биле пресретнати од некоја посериозна закана. Политиката во Европа била во комплетен хаос. Војводата Фредерик II од Австрија ја искористил оваа ситуација за да го натера унгарскиот крал да ги исплати своите парични долгови кон него. Додатно на тоа, неуспешните обиди за организирање на крстоносен поход против Монголите ја прикажуваат разединетата слика на европското општество.¹⁶

¹³ „Ред на Браќата од Германската Кука на Св. Марија во Ерусалим“, познат и како Редот на Тевтонските Витези, создаден некаде околу 1190 година во Акра.

¹⁴ Успешни команданти како Субутај и Бату заеднички оперирале додека биле одделени еден од друг речиси цели 1000 километри. Тоа било резултат на одлично планирање и комуникација помеѓу одделните делови од армијата со претходно поставен план на движење и места каде што армиите повторно ќе се состанат. Монголите никогаш не правеле инвазија на територија без добро да се запознаат со нејзиниот пејзаж и силината на непријателските војски. Затоа првите воени одреди кои навлегуваат на непријателска територија се извиднички единици кои имаат за цел пљачкање и собирање информации за непријателот; Turnbull 2003, 30–32.

¹⁵ May 2012, 48 sqq.

¹⁶ Повеќе за односите помеѓу европските владетели и пропаднатите обиди за организирање на крстоносен поход кај Jackson 2014, 65–68.

По поразот над унгарскиот крал следело уништување, насилство и крвопролевање. Полска и Моравија не го доживеале нивото на деструкција кое било видено во Унгарија. Кралот Бела IV сега бил главниот непријател кој бил гонет од страна на монголската армија. Неговото повлекување кон Јадранското Море ги довело монголските воени единици под водството на Кадан на територијата на денешна Хрватска. Со тоа започнала трката да се зароби кралот.¹⁷ Монголите официјално за првпат навлегле на територијата на Балканскиот Полуостров.

Регионот помеѓу реката Драва и планините Капела, Славонија станал дел од унгарското кралство во 1090 година. По смртта на кралот Звонимир остатокот од хрватската држава која се простирала сè до Јадранското Море исто така потпаднал под унгарска власт. Со тоа целата оваа територија била владеена од банот на Славонија и банот на Хрватска, но владетелската класа продолжила да живее според нивните обичаи и закони во форма на независна административна единица. Далмација од друга страна пак никогаш не потпаднала под унгарска контрола, но била поле за дипломатски притисок помеѓу Венеција и Унгарија. Источно од оваа територија, западна Херцеговина и Зета во овој период биле под власта на Србија (Рашка). Во 1185 година, византиската власт формално отстапила територии од Босна на Унгарците, кои генерално успеале да го контролираат само северниот дел. Поголем дел од босанската територија бил освоен некаде во 1230-те години кога поради големиот број на еретици од Босанската Црква, папата упатил апел до Унгарците за крстоносен поход против бан Нинослав. Крстоносната армија на чело со братот на Бела IV, Калман во 1238 година навлегла во Босна и успеала да освои голем дел од нејзината територија. Босна ќе остане под унгарска власт сè до доаѓањето на Монголите и нивната инвазија на Унгарија.¹⁸

Власта на унгарското кралство на земјите јужно од реката Дунав имала влијание и кон соседите на овие балкански земји, Србија и Бугарија. Во Србија владеела генерална загриженост за крстоносната армија на Калман во Босна. Бугарија во меѓувреме изгубила власт над Браничево и Белград кои паднале под унгарска власт, некаде околу 1235 година.¹⁹ Со цел да се спротивстават на унгарската инвазија, српскиот крал Стефан Владислав I се оженил со ќерката на бугарскиот крал Иван Асен II, Белослава. Сепак со пристигнувањето на Монголите, Унгарците и Буга-

¹⁷ Исто, 69.

¹⁸ Stephenson 2000, 226–227.

¹⁹ Fine 2000, 128–129.

рите пробале да ги поправат своите односи, без разлика на претходните неслоги.²⁰ Овие политички игри на балканските кралства со Унгарија нема да го сопрат продорот на монголската коњаница.

Постојат неколку современи извори кои ни даваат детали за почетокот на монголскиот поход на Балканот. Најважниот од нив е *Historia Salonitana*, напишана од Томас, архиѓаконот на Сплит. Важноста на неговите пишувања е во тоа што тој е директен сведок на монголските напади. Додатно на тоа тој запишува известувања од други очевидци и бегалци, сведоци на монголската наезда на Европа. Други важни извори за Монголите во Европа е *Carmen Miserabile* од Рогериј од Апулија кој во 1241 година бил заробен од Монголите, *Chronica Majora* од Метју Париз, *Historia Mongolorum* од Јован од Пиано Карпини и *Jami al-Tawarikh* од Рашид ал-Дин. Информациите кои ги даваат овие автори се поткрепени со археолошки докази кои ни ја отсликуваат деструктивната слика за војувањето на Монголите.

МОНГОЛСКИОТ ПРОДОР ВО ХРВАТСКА

По победата кај Мохи и проследената опсада на Пешт која резултирала со комплетно уништување на градот, Монголите започнале да ја пљачкосуваат Трансилванија. По текот на реката Дунав тие го поставиле

²⁰ Исто, 137.

својот камп каде планирале да го поминат целото лето и зима. По Мохичката Битка Бела IV пребежал во Австрија, а пред почетокот на летото 1241 година со сите оние кои успеале да го преживеат монголскиот масакр, започнал да кампува во близина на Загреб.²¹ На ова место унгарскиот крал кампувал се до мај 1241 година, а понатаму неговиот пат заедно со неговата жена продолжил кон Сплит. Покрај тоа што кралот бил богато пречежан од наслението и свештениците од градот, тие не успеале да му подготват флота преку која тој ќе успее да избега од Монголите. Не сакајќи да чека ни ден повеќе во градот, Бела IV заедно со неговата жена се упатиле кон Трогир.²² Во овој град унгарскиот крал се чувствувал посигурен од опасноста на монголските напади. Со целиот негов кралски совет тој се позиционирал на еден остров во близина на крајбрежјето на градот.²³

Во позадината Монголите се припремале да го започнат ловот на Бела IV. За таа цел Бату Кан испратил два тумени²⁴ под водството на Кадан некаде кон крајот на 1241, почетокот на 1242 година. Нивната задача била да се зароби унгарскиот крал. Во близина на градот Естергон, Монголите ја преминале реката Дунав движејќи се кон Загреб. Поради приоритетот на неговата задача, Кадан немал време да се посвети на уништување и насилство врз населението од овие простори.²⁵

Постојат индикации дека Монголите за време на патот кон Загреб испратиле дел од војската кон Срем и Београд. Причината за нивно поминување во Срем ја гледаме во фактот што претходно областа била опустошена од страна на Куманите во пролетта 1241 година. По смртта на нивниот крал Котен, унгарското население насилно се спротивставило на Куманите. Тие биле под обвинение дека соработуваат со Монголите. Како одговор на тоа Куманите започнале да ја пустошат областа Срем, со што целосно го уништиле селото Мартинци.²⁶ Монголите кои

²¹ Archdeacon Thomas of Split, 281.

²² Поради тоа што администрацијата од Сплит не успеала да го снабди Бела IV со бродови за да му помогнат во неговото бегство, тој подоцна на Трогир ќе му подари територијални привилегии кои по право требале да му припаднат на Сплит; Fine 2000, 150–151.

²³ Archdeacon Thomas of Split, 295.

²⁴ Монголска воена единица со околу 10 000 коњаници; нивниот командант бил познат по називот *миријарх*, што значи „командант на 10000“; Qiqing 1978, 9–10.

²⁵ Archdeacon Thomas of Split, 291.

²⁶ Рогериј од Апулија пишува за дивиот однос на Куманите на територијата на Унгарија, нешто кое негативно делувало на односот помеѓу Бела IV и унгарското население и Куманите: Anonymus and Master Roger 141–155; 175–177.

сè уште ги гонеле Куманите исто така поминале низ оваа област. Со тоа Срем на два пати во рок од една година бил опустошен од страна на номадски воени сили.²⁷ За нападот на Белград информација наоѓаме во делото *Itinerarium* на патописецот Вилијам од Рубрик. Тој дава детални информации за случувањата на неговите патувања во Монголската Империја. За време на неговиот престој во Каракорум²⁸, Вилијам пишува дека сретнал француски златар кој бил роб. Според неговиот извештај златарот бил заробен во Унгарија, во град познат како „Belegrave“.²⁹ Доколку Монголите поминале низ областа Срем, тие повеќе од сигурно дека ја опустошиле и територијата околу Београд.³⁰ Сепак, не треба да мислиме дека Кадан наредил освојување на градот. Тука станува збор за пљачкање, пустошење и заробување на луѓе.

Монголскиот марш низ Славонија и Далмација се одвивал скоро без никакви препреки во февруари и март 1242 година. Поминувајќи преку езерото Балатон, Кадан ја преминал реката Драва и за брзо време преминал низ нерамниот терен на Славонија. Нивното движење резултирало со страв и паника кај локалното население. Голем дел од жителите започнале да се повлекуваат во планините и густите шуми, каде монголската коњаница го губела ефектот на своето војување. Се чини дека населението од овие простори се организирано да даде отпор на Монголите. Кадан бил непријателски пречекан на дел од тврдините изградени на патот до Загреб. Пример за тоа е успешната одбрана на градот Калник, кој е изграден на рид.³¹

Постојат докази за овој период дека голем дел од феудалците под власта на Бела IV започнале да градат различни фортификации со цел да го забават движењето на Монголите. Унгарскиот крал им дал привилегии на хрватските благородници да градат фортификации на нивна територија како и дозвола да ја зголемат бројката на своите приватни армии.³² Главниот фокус на унгарскиот крал за овие градби бил во ис-

²⁷ Повеќе за пустошењето на Срем кај Hardi 2016, 84–105.

²⁸ Престолнината на Монголската Империја од 1235–1260 година.

²⁹ Превод на англиски од Jackson 1990, 223–224.

³⁰ До денес се води дискусија за тоа дали Вилијам мисли на Београд или некој друг град во Унгарија во тој период. Белград секако бил под унгарска власт од 1235 година. Контрадикторност се јавува во фактот што Вилијам можеби мисли на Алба Јулија, град во денешна Романија кој порано го носел името *Bälgrad*; Fermor 1986, 138.

³¹ Blagdes 2010, 233–244.

³² Оваа реакција на монголските напади ќе предизвика понатамошни проблеми за задржување на неговата власт на овие територии на Балканот; Fine 2000, 151.

точна Славонија, поточно во близина на селото Војаковачки Осијек, реката Глоговица како и во регионот Подравница, во близина на Копривница. Последното место по се изгледа дека делувало како камп за згрижување на бегалци.³³ Сепак, без разлика на тоа што овие фортификации биле изградени на високи места, археолошките ископувања покажаа дека Монголите успешно се справиле со нивната одбрана. Сите овие места се комплетно уништени од страна на војските на Кадан.³⁴

Вестите за бегството на Бела до брегот на Јадранското Море пристигнале кај Кадан во моментите кога се наоѓал во близина на Загреб. Голем дел од градот бил уништен, вклучувајќи ја и самата катедрала. Епископот на градот не бил присутен за време на нејзиното уништување. Тој бил заедно со унгарскиот крал во Далмација. Монголите продолжиле да се движат јужно, со што поставиле камп кај реката Сирбиум во регионот Лика.³⁵ Додека Кадан кампувал во Сирбиум, дал наредба да се погубат сите заробеници кои се донесени со нив од Унгарија. Архиепископот Томас пишува дека заробениците биле поставени заедно на една рамнина и убиени како да се стадо овци.³⁶

Маршот на Монголите продолжил кон Сплит. Кога првите воени одреди се појавиле на видикот, населението не можело да препознае дали се непријателска или пријателска армија. Сепак кога ги виделе развезаните знамиња на монголската коњаница сите започнале да бегаат во внатрешноста на градот. Томас пишува дека во градот се собрала толкава бројка на население што во една кука престојувале седум до осум луѓе, а другите спиеле расеани по градските улици. Населението и војската од градот започнале да се припремаат за опсада, но Кадан се појавил со мал дел од неговата војска пред градот. Монголите не успеале да обезбедат големи пасишта за прехранување на нивните коњи во почетокот на 1242 година. Поради тоа Кадан морал да оперира со мал дел од неговата армија. Фактот дека територијата на централна Европа и Балканот не располагаат со соодветен пејзаж за употреба на големите коњанички одреди на Монголите ни дава до знаење дека нивните воени операции биле значително лимитирани. Монголите не извршиле никаков напад, туку започнале да се движат кон Клис.³⁷

³³ Sophoulis 2015, 263.

³⁴ Исто, 264.

³⁵ Под Сирбиум се мисли или на реката Уна, или на Сребреница.

³⁶ Archdeacon Thomas of Split, 295.

³⁷ Исто, 297–299.

Стратегиски изграден на Динарските Планини, градот Клис имал природна одбрана која не овозможувала користење на коњаница за опсада. Поради тоа што Монголите не понеле опсадна опрема, тие го бомбардирале градот само со употреба на нивните стрели. Со цел да дојдат до сидините тие се симнале од своите коњи и започнале да војуваат како пешадијци. Тоа овозможило на бранителите кои биле под водство на војводите Бутко и Херберт да направат значителна штета на непријателот. Сепак до крајот на денот Монголите успеале да ја скршат одбраната, но не располагале со соодветна опрема за да навлезат во внатрешноста на тврдината во градот. Кога дознал дека Бела IV не бил присутен во Клис, Кадан наредил повлекување од опсадата. Патот на монголската коњаница продолжил да се движи кон Трогир.³⁸

Кога унгарскиот крал ги видел монголските одреди пред градот тој се искачил на брод и заедно со неговата фамилија правеле обсервација на монголската армија од безбедна далечина. Населението од градот било преплашено со што разноразни приказни се ширеле дека Монголите доаѓаат со огромни опсадни машини преку кои тие без никаква пречка ќе навлезат во градот. Реалноста сепак била токму спротивното. Монголите немале никакви опсадни машини. Кадан со неговата армија се позиционирал веднаш до крајбрежјето во близина на градските сидини. Првата акција која ја превземал била да се изврши напад пред сидините. Тоа било невозможно да се отствари, затоа што Трогир бил опколен со голем ров, целосно потопен во вода. Калта оневозможила напад врз градот користејќи само коњаница, па така Монголите се повлекле во својот камп. Потоа Кадан испратил пратеништво до градот. На еден итар начин тој сакал да го придобие населението и војската за да го предадат унгарскиот крал, со што пратеникот говорел на славонски јазик. Војската го одбила барањето на ова пратеништво. Монголите останале на оваа територија за време на целиот месец март со што ограбувале и пљачкале по околните градови и села во неколку наврати. Потоа тие започнале да се повлекуваат.³⁹

Историчарот и поет од муслиманска Шпанија, Ибн Саид ал-Магриби во неговото дело *Taqwim al-Buldan* пишува дека некаде во близина на Шибеник, Монголите биле победени од здружена сила од Унгарци и Германци, поради што се повлекле во нивните земји.⁴⁰ Повлекувањето на

³⁸ Исто, 299.

³⁹ Исто, 301.

⁴⁰ Sophoulis 2015, 268.

Монголите сепак не се должи на никаква победа од страна на војските на Бела IV или пак некоја друга европска сила. Монголите во целост се повлекуваат од Унгарија и Полска, а причините се тема на дискусија до денес.⁴¹ Сепак, повлекувањето на главната монголска сила и на Кадан, кој бил присутен во Хрватска, ќе се одвива во два различни правци.

МОНГОЛСКИТЕ НАПАДИ ВО СРБИЈА И БУГАРИЈА

Некаде во почетокот на април 1242 година Монголите навлегле во Босна и Србија (Рашка), со што тие продреле се до јужните градови на Далмација и Зета. Тие не можеле да направат некоја посериозна штета на Дубровник, со што започнале да го опсадуваат Котор. Градот бил целосно уништен. Некаде во овој период Хрватите успеале да победат минорен воен одред на Монголите во близина на Ријека поточно кај Гробник.⁴² Следни градови на мета биле Свач и Дришт на територија на денешна Црна Гора и Албанија. Двата града биле целосно уништени, а населението масакрирано⁴³.

Територијата која сега била оставена на милоста на Монголите била под власта на владетелите на Србија. Сепак не е познато што сè се случувало на оваа земја. Не постои никаков запис кој би ни дал детален опис за тоа каде се војувале Монголите, ниту пак за реакцијата на Ѓорѓе, гувернерот на Зета како и српскиот владетел Стефан Владислав. Би било логично да претпоставиме дека српските владетели просто и едноставно не се обиделе да се спротивстават на монголската сила. Во исто време следејќи го примерот на банот Нинослав кој повторно воспоставил власт во Босна по повлекувањето на Унгарците, можеме да кажеме дека дел од српското благородништво го искористило овој хаос за спротивставување на власта на Стефан Владислав.⁴⁴ Кога Монголите завршиле

⁴¹ Како главна причина за повлекувањето се смета смртта на Огедеј Кан во декември 1241 година, со што Бату и Субутај морале да се вратат назад во Монголија за да бидат присутни во избирањето на нов кан. Сепак денес постојат повеќе теории за главната причина, дел од нив го изнесуваат мислењето дека зимата 1241–1242 година била преладна, а со тоа Монголите немале доволно пасишта за да ги прехранат своите коњи, нешто кое и ни дава објаснување зошто Кадан пристигнал со многу мала армија пред Сплит.

⁴² По сè изгледа се работи за победа над многу мала војска, нешто кое е подоцна романтизирано во хрватската национална историја; Sverdrup 2017, 326.

⁴³ Archdeacon Thomas of Split, 303.

⁴⁴ Симнувањето на Владислав од власт во Србија треба да биде гледано од овој контекст; Fine 2000, 138.

со нивниот марш низ Србија, војската на Кадан се припоила со војската на Бату во Бугарија.⁴⁵

Бугарија била второто кралство кое ги пречека Куманите кои бе-гале од монголската војска.⁴⁶ Исто како и во Унгарија, тие биле примени од бугарскиот крал со што Куманите започнале да живеат на Балканот, главно на територијата на Тракија. Затоа крајот на владеењето на Иван Асен II бил обележан со подобрување на односите помеѓу Унгарија и Бугарија, нешто кое било создадено од потреба за поефективна одбрана од Монголите. Тоа исто така го довело бугарското кралство да биде попрителски настроено и кон Латинската Империја.⁴⁷

Некаде кон крајот на пролетта 1242 година Монголите започнале да оперираат на територијата на Бугарија. Бугарската власт дала засолниште на Куманите, па и поради тоа тие морале да бидат казнети исто како и Унгарците. Бугарскиот крал Иван Асен II починал во јуни 1241 година, оставајќи ја државата на неговите два сина, Коломан Асен I (1241-1246) и Михаил Асен (1246-1256). Неприсутноста на нивниот претходен крал и раѓањето на внатрешните немири, комбинирани со вестите за стравот што го сееле Монголите во Европа, создал целосен хаос кај владејачкиот круг на Бугарија. Монголската коњаница започнала да ја опустошува бугарската територија, при што тие не налетале на некоја посериозна закана.⁴⁸ Бугарија била нападната од две различни страни, со што Кадан дури и успеал да го уништи главниот град Трново. Брзиот пробив и опустошување на бугарската територија довело до пад на самата држава. По сè изгледа на крајот Бугарија станала вазал на Монголите.⁴⁹

Со прифаќањето на монголската власт Бугарите успеале да се спасат од додатни насилства, грабежи и крвопролевања, а со тоа да ја избегнат судбината на унгарското кралство. Сепак на Бугарите им биле наметнати разни даночни обврзувања кон сега нивните монголски господари. Во пишувањата на Вилијам од 1253 година, скоро 11 години по воспоставувањето на Бугарија како вазал на Монголите, читаме дека Бугарите биле обвзани годишно да го плаќаат нивниот данок.⁵⁰

⁴⁵ Archdeacon Thomas of Split, 303.

⁴⁶ Фактот што војската на Кадан е припоена со онаа на Бату Кан во Бугарија ни покажува дека Монголите испланирале целосна инвазија врз бугарското кралство.

⁴⁷ Fine 2000, 129–133.

⁴⁸ Vasary 2005, 70.

⁴⁹ Giebfried 2013, 131.

⁵⁰ *The Mission of Friar William...*, 66.

Првите две децении од вазалниот однос на Бугарија кон Монголите остануваат покриени во голема мистерија. Не постојат извори кои би можеле да ни го откријат карактерот на нивното вазалство, колкав данок плаќале кон Монголите и на кој начин го исплатувале. Не знаеме дали Бугарите имале додатни обврзувања кон нивните господари, дали Монголите регрутирале дел од нивното население во нивната војска и слично. Во секој случај, првите години на бугарското вазалство кон Монголите е повеќе формално и е поставено на една не толку цврста основа.⁵¹ Изворите се прилично тивки за оваа проблематика па со тоа на ум, можеме да заклучиме дека оваа „алијанса“ немала некој голем ефект во првите години од монголската инвазија. Сепак, таа ќе има поголемо влијание врз балканската политика во наредните неколку декади, овозможувајќи на новата монголска држава – Златната Орда да се меша во внатрешната политика на полуостровот.⁵²

МОНГОЛСКИОТ НАПАД ВРЗ ЛАТИНСКАТА ИМПЕРИЈА НА КОНСТАНТИНОПОЛ

Монголските напади во 1241 и 1242 година имале големо влијание за понатамошниот развој на балканските држави. Воедно тие и играле голема улога во нивната борба за хегемонија на самиот полуостров. Во предвечерјето на монголските продори во 1241/2 година, Латинската Империја на Константинопол започнала да се крева од сенката на пропаста и полека да ја враќа својата моќ. Здружената воена сила на бугарското кралство со Империјата на Никеја резултирала со напад на Константинопол во 1235 година.⁵³ Опсадата завршила со неуспех, бугарско-никејските војски биле победени од латинскиот император Јован од Бриен. Покрај тоа што Латинската Империја во овој период се состоела само од Константинопол и дел од околните области, победата во оваа опсада нудела светла иднина за Латините. Истата година папата Грегориј IX кренал иницијатива за крстоносен поход со цел да се помогне на армијата на Константинопол. Младиот наследник на престолот на Латинската Империја, Балдуин започнал да ја мобилизира крстоносната армија.⁵⁴ Покрај тоа што голем дел од феудалците ја искористиле оваа

⁵¹ Vasary 2015, 71.

⁵² Државата е создадена во 1242 година под водство на Бату Кан, кој одбил да учествува во Курултај – монголскиот совет за избирање на нов Голем Кан на Монголската Империја.

⁵³ Fine 2000, 130.

⁵⁴ Lower 2005, 58–73.

прилика за да ги пренасочат своите воени сили кон Блискиот Исток, Балдуин успеал да мобилизира доволен број на војници и витези, со што би можел да извршува воени операции на Балканот.⁵⁵

Патувајќи низ Германија, Унгарија и Бугарија, Балдуин пристигнал во Константинопол.⁵⁶ Во 1239 година бил прогласен за император. Воените дејствија започнале наредната година кога Балдуин го освоил Цурлум. Со ова тој успеал да ги натера никејските војски на повлекување и да започне воспоставување на власт во Тракија. Со Цурлум под негова власт, латинскиот император сега контролирал дел од патот Via Egnatia. Со тоа тој обезбедил еден логистички камп, од каде би можел да организира напади кон Бугарија или пак Солун, а во исто време да го брани Константинопол од можни непријателски напади.⁵⁷ Во контекст на темата важно е да се спомне дека голема бројка на Кумани учествувале во крстоносната армија за време на опсадата на овој град.⁵⁸

Брзо време по освојувањето на Цурлум, бугарскиот крал Иван Асен II започнал да се спријателува со Балдуин од Константинопол. Бугарскиот крал сепак не се оддалечил од пријателството со Никеја во процесот. Во исто време кај Балдуин пристигнал селџучкиот султан со кој воспоставил пријателски односи. Некаде во првата половина од 1241 година Балдуин повторно ги довел своите армии до победа. Имено се работи за уште една пропадната опсада од страна на никејскиот император Јован III Дука Ватац. Никејскиот владетел бил присилен да потпише примирје од две години. Така пропаднатата Латинска Империја која ја наследил Балдуин II започнала повторно да заживува. За само две години тој ги донел своите армии до победа како и воспоставил пријателство со Бугарското Кралство и Турците Селџуци. Империјата Никеја која сега била опколена од непријатели, сè уште се регрупираше од две последователно изгубени битки.⁵⁹

⁵⁵ Повеќе за обидот на Балдуин да дојде до финансиски средства за патот до Константинопол: Idem, 149–155.

⁵⁶ Не се знае точната бројка на крстоносци со која пристигнал Балдуин; се претпоставува дека е отприлика 700 витези. Повеќето од нив биле ситни феудалци, зашто поголемиот дел од најпознатите витези заминале на Крстоносниот поход од 1239 година. Ако секој витез мобилизирал пешадиски единици од пониските слоеви на општеството, војската на Балдуин би броела отприлика 20 000 луѓе; Idem, 155–156.

⁵⁷ Giebfried 2013, 130.

⁵⁸ Тоа само ни дава до знаење дека следна мета на монголските напади по војувањата во Бугарија била Латинската Империја; Fine 2000, 132.

⁵⁹ Giebfried 2013, 131.

Прославата за победите и пријателствата кои ги организирал латинскиот император ќе траат кратко време. Пристигнувањето на Монголите во Европа и Блискиот Исток, т.е. Балканот и Анатолија ќе ги доведе Бугарите и Турците Селџуци до нивниот пад. Паѓањето на моќта на сојузниците на Латинската Империја ја доведе самата држава во многу лоша позиција. Овој пат работите нема да одат на подобро, со што Монголите од Бугарија се организирале за напад на Латините. Како што и веќе спомнав, Куманите биле дел од латинската војска па со тоа Монголите ја имале својата причина за напад.

Единствен извор кој спомнува за било каков напад на Латинската Империја е анонимната хроника *Chronicum Austriacum*. Во самата хроника се пишува за историјата на Австрија во XIII и XIV век. Во склоп на тоа се спомнува и за монголскиот напад на Латинската Империја во 1242 година.⁶⁰ Во оваа хроника се пишува за тоа дека по нападот на Унгарија, Монголите навлегле во Грција и започнале да ја опустошуваат целата територија. Императорот Балдуин ги пресретнал со неговата војска. Според записот Балдуин на два пати војувал со Монголите, првата битка ја победил, додека пак втората ја загубил.⁶¹ Покрај тоа што навистина се работи за еден многу опскурен извор кој не дава никакви подетални информации,⁶² би било логично да размислуваме дека монголски напад на Латинската Империја навистина се случил. Латините ги користеле Куманите како нивни воени одреди, па со тоа тие веќе биле монголски непријатели.

Сепак многу е тешко да се даде некаква попрецизна наратија на тоа како се одвивал монголскиот напад на Латинската Империја. Пишаното од изворот за тоа дека Балдуин водел две битки со Монголите исто така може да се интерпретира на различни начини. Балдуин во овој период располагал со цврста и голема армија, па и верувам дека во случај на напад тој би ја пресретнал непријателската војска. Дали навистина се работи за две битки, или пак за една битка која се одиграла во два акта, останува непознато. Можно е да првата битка за која пишува анонимниот автор дека Балдуин ја победил е претстава на лажно повлекување на монголската коњаница, а втората битка во која Балдуин загубил е заседата која Монголите ја припремиле за Латините. Додатна мистерија во овој случај претставува и местото на кое се одиграла оваа битка, или пак

⁶⁰ Molinier dans A. Rauch, *Rerum Austriacarum scriptores*, II, 209–312.

⁶¹ Giebfried 2013, 132.

⁶² Jackson 2005, 65.

овие две битки. Претпоставувам дека полето на игра било некаде на северно-источниот дел од денешната територија на Грција, или пак некаде во близина на границата на тогашната Латинска Империја. Тешко е да се одреди без никакви археолошки, ниту пак други пишани извори во врска со оваа тема.

ВЛИЈАНИЕТО НА МОНГОЛСКАТА ИНВАЗИЈА ОД 1241-1242 ВРЗ ПОЛИТИЧКАТА И ВОЕНАТА МОЌ НА БАЛКАНСКИТЕ ДРЖАВИ

По војувањето со Латинската Империја продолжило повлекувањето на монголските армии, како од Унгарија така и од Балканскиот полуостров. Оваа авантура или воена етапа на монголската војска под водство на Кадан низ балканските држави значително влијаела на нивната политичка состојба, како и нивната воена моќ.

Повлекувањето на Монголите од Унгарија резултирало со враќањето на пребеганиот крал Бела IV. Сега тој повторно започнал да работи на воспоставување на својата власт, што значи дека започнала обнова на разрушените делови на територијата од Хрватска. Фактот дека една минорна монголска војска успеа да претрча низ целата балканска територија е доволно добар знак дека овие места не располагале со соодветна

одбрана. За време на неговиот престој во Далмација по крајот на монголската инвазија, кралот Бела IV се посветил на подобрување на економската состојба на своето кралство. Додатно на тоа тој се фокусирал на изградба на камени замоци насекаде низ неговата територија.⁶³ Било јасно дека унгарскиот крал повторно очекувал да биде нападат од Монголите кои сега станале дел од источна Европа. Во одбраната ги вклучил и хоспиталерите⁶⁴ со што им ја подарил територијата Северин со цел да делуваат како заштитна сила против Монголите. Додатно на тоа специјално за нивна служба изградил неколку замоци по текот на реката Дунав.⁶⁵ Територијата на Босна останала под власта на Бан Нинослав, кој го искористил повлекувањето на Унгарците за да ја воспостави својата власт.

Покрај тоа што Србија била место за поминување на монголските армии, таа не била испланирана за некаква инвазија или освојување. Просто и едноставно од оваа територија Монголите патувале кон Бугарија, а попатно ограбувале и пљачкале по местата низ кои поминале. Хаотичната ситуација во која се нашле српските владеачки кругови по волно ја искористиле за да направат промена на нивниот владетел. Прјателската политика на Владислав кон Бугарија, преку која Бугарите воспоставиле силно влијание во српското кралство била главната причина зошто опозицијата да го симне Владислав од престолот по смртта на Иван Асен II. Нападот на Монголите само помогнало да се отствари промената. Само една година по повлекувањето на Монголите од Балканот, во 1243 година во Србија доаѓа промена на самата власт. Третиот брат Урош е поставен на престолот.⁶⁶

Падот на Бугарското кралство бил увиден уште по смртта на Иван Асен II. Сепак дури и покрај тоа, бугарската војска во овој период не би можела да се спротивстави на монголската коњаница. Монголите под водството на Кадан буквално претрчале низ бугарската територија и успеале да го разрушат Трново. Вазалство кон Монголите било само почеток на падот на Бугарското Кралство.⁶⁷ Наредните неколку децении

⁶³ Повеќе за изградбата на замоците кај Janeš 2019, 225–237.

⁶⁴ „Редот на Витезите од Болницата на Св. Јован во Ерусалим“, на кратко познати како Хоспиталери или Јовановци, витешки ред создаден по крајот на Првиот крстоносен поход, а кој претходно егзистирал чисто како монашки ред за лечење на болните и ранетите.

⁶⁵ Jackson 2005, 69.

⁶⁶ Fine 2000, 137.

⁶⁷ Исто, 156.

бугарското кралство ќе ја игра вазалната улога кон Златната Орда, која попатно ќе резултира со многу немири и уште неколку продори на Монголите во Бугарија.⁶⁸

Уништувањето на моќта на бугарското кралство како и самиот продор на Монголите до Латинската Империја на Константинопол значително влијаеле во издигнувањето на моќта на Никеја. Владетелот на Никеја, Јован III Дука Ватац првично се припремал за борба со Турците Селџуци, а во исто време се припремал и за монголски напад од Истокот. Но, откако Монголите ја ослабнале позицијата на Селџуците во Анатолија, Ватац бил спремен да ја зголеми и зацврсти моќта на својата држава. Тоа што Никеја беше поштедена од монголските напади имаше огромно влијание во финалната пресуда за тоа која сила ќе просперира на Балканот, а која не. Сосема случајно Монголите значително ја подобрија никејската позиција во оваа игра. Во 1246 година Ватац ја започнал својата воена кампања со што го нападнал ослабнатото бугарско кралство. Никејската војска навлегла во Тракија се до реката Горна Марица. Во процесот бил освоен Цурлум и Бизја од Латините. За брзо време и Адрианопол подпаднал под никејска власт, а во понатамошниот тек од кампањата биле освоени Родоп, Мелник, Велбужд, Серес како и голем дел од источна Македонија, допирајќи до реката Вардар. Скопје, Велес и Просек исто така подпаднале под негова власт. Истата оваа ситуација била искористена и од Деспотството Епир, кое завземало предели од западна Македонија, под чија власт подпаднале Охрид и голем дел од јужна Албанија. Кралството Бугарија ја изгубило скоро целата територија, а Епир и Никеја се поставиле како две главни политички сили на јужниот дел од Балканот.⁶⁹

Како што можеме да видиме, Монголите предизвикале голема политичка нестабилност на Балканскиот Полуостров. Сето тоа било пропратено со уништување и насилство на сите територии каде што поминала монголската коњаница. Тоа значи дека покрај опустушувањето на земјите Монголите сигурно земале голема бројка на население како робови. Тоа сепак било дел од нивната пракса на војување. Така покрај политичката нестабилност донесена од монголската наезда, балканските народи до некој степен ја искусиле и монголската бруталност во нив-

⁶⁸ За односот на бугарската владеечка класа под власта на Златната Орда читај кај Халиков 1994, 42–73.

⁶⁹ За понатамошниот развој на Никеја и Епир по крајот на монголската наезда, Fine 2000, 156–165.

ното војување и однос со населението на нивните непријатели. Нивото на насилство било далеку по слабо од тоа што било видено во Унгарија и Полска, но било доволно за народите на овие земји да се запознаат со номадите од далечниот исток, кои во овој момент биле владетели на нај-големата империја во историјата на тогашниот свет.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Anonymus and Master Roger, *Anonymus, Notary of King Bela, The Deeds of the Hungarians, Master's Roger Epistle of the Sorrowful Lament upon the Destruction of the Kingdom Hungary by the Tatars*, Translated and annotated by Martin Rady, Laszlo Veszpremy, Central European University Press, 2010.
- Archdeacon Thomas of Split, *History of the Bishops of Salona and Split*, edited, translated and annotated by Damir Kabrić, Central European University Press 2006.
- Blagdec Ozren, *Bela IV I Kalničko plemstvo, Cris, god. XII, br 1/2010*.
- Giebfried John, "The Mongol Invasions and the Aegean World (1241–61)". *Mediterranean Historical Review*. 28 (2).
- Jackson Peter, *The Mission of Friar William of Rubruck, His Journey to the Court of Great Khan Möngke 1253-1255*, Ashgate 1990.
- Jackson Peter, *The Mongols and The West 1221-1410*, Routledge 2014.
- Janeš, Andrej A Phantom Menace, Did the Mongol Invasion Really Influence Stone Castle Building in Medieval Slavonia, *Fortifications, defence systems, structures and features in the past*, ZIA Vol. 13, 2019.
- Lower Michael, *The Baron's Crusade, A Call to Arms and its Consequences*, University of Philadelphia Press, 2005.
- May Timothy, *The Mongol Conquests in World History*, Reaktion Books, London, 2012
- Molinier Auguste, 2903. *Chronicon Austriacum (973–1327)*, publiée dans A. Rauch, *Rerum Austriacarum scriptores*, II.
- Радић Радивој, Избеглице пред капијама средњовековних медитеранских градова (Три примера), *Владетел, Дъжава и Цъква на Балканите през Средновековието, Сборник с доклади от международна научна конференция, посветена на 60-годишнината на проф. Д-р Пламен Павлов*, 2020, 254–270.
- Sophoulis Panos, The Mongol Invasion of Croatia and Serbia, *Fragmenta Hellenoslavica* 2 (2015).
- Sverdrup Fredrik Carl, *The Mongol Conquest, The Military Operations of Genghis Khan and Sube'tei*, Helion & Company Limited 2017.
- Stephenson Paul, *Byzantium Balkan Frontier, A Political Study of The northern Balkans 900-1204*, Cambridge 2000.
- Turnbull Stephen, *Mongol Warrior 1200-1350*, Osprey Publishing, 2003.

- Fermor Leigh Patrick, *Between the Woods and the Water: On Foot to Constantinople from the Hook of Holland: The Middle Danube to the Iron Gates*, Viking 1986.
- Fine J. V. A. , *The Late Medieval Balkans, a Critical Survey From the Late Twelfth century to The Ottoman Conquest*, University of Michigan 2000.
- Hardi Đura, Cumans and Mongols in the Region of Srem in 1241-1242, a Discussion on the Extent of Devastation, *Journal of Historical Researches* 27.
- Халиков А. Х. , *Монголы, Татары, Золотая Орда и Булгария*, Издательство ФЭН Казань, 1994.
- Qiqing Xiao, *The Military Establishment of the Yuan Dynasty*, PhD Diss. Harvard University, 1978.

Vladimir KUHAR
Military Museum, Skopje

THE MONGOL MILITARY OPERATIONS ON THE BALKAN PENINSULA 1241-1242 AND THEIR IMPACT ON THE CIRCUMSTANCES OF THE MEDIEVAL BALKAN STATES

(summary)

Genghis Khan, the leader of the Mongol Empire died on 18 August 1227 and was succeeded by one of his sons, Ögedei. The empire that Temujin left to his sons stretched from the Pacific Ocean on the east to the Caspian Sea to the west. The plans of the new leader of the Mongol Empire were further expansion of their territory. One of those planned invasions was aimed towards Europe. Under the leadership of Batu and Subutai, the Mongol army ravaged through the small principalities of the Russian princes. By 1240 all Kievan Rus territories were subjugated under the Mongols. During the process, a large number of Cumans pulled back from Russia and were accepted by the Hungarian king Bela IV, as well as some Balkan kingdoms. That put the Mongols in search of their retreating enemy and with that, in war with Hungary. On 11 April 1241, the Mongols crushed the Hungarian army at the Battle of Mohi. Bela IV retreated first to Austria, and then into Croatia. Small Mongol detachment under the leadership of Quadan chased the Hungarian king. For the first time in history, detachments of Mongol cavalry under the banner to the Mongol Empire entered the Balkan Peninsula at the beginning of 1242. While searching for Bela IV, the Mongols ravaged half of the city of Zagreb with its cathedral, then they passed to Split, Klis and at the end they appeared in front of the walls of Trogir. Having a small army and no siege equipment at disposal, Quadan just managed to plunder and ravage the country side multiple times before retreating with the entire army. Mean-

while Srem and Belgrade were ravaged and plundered. At this point news of the death of Ögedei Khan arrived. Many believe that that was the main reason why the Mongols retreated from the invasion of Hungary and Poland, although many other factors play significant role in that action. Being more of a scout military force than a conquering one, Quadan continued to launch raids while retreating. He passed through Dubrovnik, Svach, Drisht and through the territory of today's Serbia and Macedonia, they entered Bulgaria. There the forces of Quadan met with a larger force under the command of Batu Khan. Bulgaria being another Kingdom that gave shelter to the fleeing Cumans was next in line for an assault. In swift action, the Mongols destroyed a large portion of Bulgarian territory and at the end they sacked and burned the capital of Trnovo. The steppe cavalry of the Mongols then invaded the Latin Empire of Constantinople. Emperor Baldwin II was defeated and the Mongols finally sounded the retreat from the Balkan Peninsula. The lightning strike of the Mongol cavalry on the Balkan territory had a huge and significant impact on the further development of the Balkan states, both military and politically. After the Mongol retreat, Croatia was healing up the wounds of the nomadic destruction. King Bela IV reasserted his control over the country. By his orders, large amount of castles and other stone fortifications were built in Croatia, and he gave permission to lesser feudal lords to enlarge the number of armies they can muster. The preparations were made as Bela IV expected another Mongol attack in near future. Ban Ninoslav used the Mongol invasion to reestablish his control over Bosnia. In Serbia in 1243, one year after the Mongol retreat came to change of power. King Vladislav was dethroned and on his place was put King Urosh. Although the dethroning is due to the internal affairs between the ruling families, one can't ignore the fact that the opposition used the Mongol raids in Serbia as one of the reasons to rebel. The once mighty Bulgarian Kingdom under the rule of Ivan Asen II started to decline moments after his death. The arrival of the Mongols brought much devastation to its territory. The sack and destruction of the capital Trnovo was the beginning of the end. The Bulgarian Kingdom became a vassal state, serving the Mongols and the state of The Golden Horde for decades to come. The Latin Empire of Constantinople which saw some uprising in the past years was again put on the edge of destruction by the Mongols. The weakening of the Bulgarian Kingdom and the Latin Empire in the Balkans, as well as the Seldjuk Turks in Anatolia, pave the wave for the rising of The Empire of Nicea. Indeed, the Mongol assault made a huge political power change on the Balkans, specially in the south. Nicea and Epirus were not victims of the Mongol charge and with that they got to share the leftovers of the already fallen Bulgarian kingdom. Nicea rose to power and set itself as the hegemon for the time being, all thanks to the Mongol attack on the Balkan Peninsula in 1241-1242.

